

Τό μυστήριο τοῦ Σταυροῦ, κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ

Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου Ἱεροθέου

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης τόν 14^ο αἰώνα ἦταν ἕνας μεγάλος Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, γνώστης ὅλης τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, μέ πράξη καί θεωρία, γι' αὐτό εἶναι ἀθηντικός γιά τά ὅσα γράφει καί διδάσκει.

Μεταξύ τῶν θεοπνεύστων ὁμιλιῶν του συγκαταλέγεται καί μιᾶ ὁμιλία του πού ἐκφώνησε κατά τήν Γ' Κυριακή τῶν Νηστειῶν, στήν Θεσσαλονίκη, μέ τίτλο «εἰς τόν τίμιον καί ζωοποιόν Σταυρόν» (Ὁμιλία ΙΑ), στήν ὁποία συνοψίζει ὅλη τήν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας γιά τό θέμα αὐτό.

Στήν ὁμιλία αὐτήν ἀναπτύσσεται μέ θαυμαστό τρόπο ἡ θεολογία τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ, πού ἐκφράζει τήν θεολογία συνδεδεμένη στενά μέ τήν ἀσκητική ζωή, δηλαδή τήν νηπτική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ὁ ἴδιος τήν ἐξήση στό Ἅγιον Ὅρος καί τήν δίδαξε, εἶναι ὁμιλία γιά τό μυστήριο, τόν λόγο καί τόν τύπο τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ὁμιλία αὐτή ἐκφωνήθηκε ὅταν ὁ ἴδιος ἦταν Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, μεταξύ τῶν ἐτῶν 1350-1359, καί ἐπομένως ἔγινε στους πιστούς, ἐγγάμους, ἀγάμους καί μοναχοῦς, γιά νά τούς κατευθύνῃ ὡς καλός ποιμήν στήν κατά Χριστόν ζωή.

Ὅπως ὅλες οἱ ὁμιλίες του τῆς περιόδου αὐτῆς, ἔτσι καί αὐτή ἡ ὁμιλία ἐκφωνήθηκε μετά τούς ἀσκητικούς του ἀγῶνες στό Ἅγιον Ὅρος καί τούς ὁμολογιακοῦς ἀγῶνες του ἐναντίον τῶν δυτικοφρόνων (Βαρλαάμ-Ἀκινδύνου) καί εἶναι ἀπόσταγμα ὅλης τῆς θεολογίας του καί ἀντίθετη ἀπό κάθε λατινική πρόσμιξη, ὁπότε εἶναι καθαρός, ἀθηντικός λόγος. Γνώρισε καλά τήν σκέψη τῶν αἰρετικῶν, δυτικοφρόνων ἀνθρώπων, τήν ἀντέκρουσε καί ἔπειτα κατευθύνει ὀρθόδοξα τό ποιμνιό του.

Ἡ ὁμιλία εἶναι ἐνιαία, δέν χωρίζεται σέ ἐνότητες, ἀλλά γιά νά διατυπωθοῦν τά βασικά σημεῖα της θά χωριστοῦν σέ ἐνότητες, ὅπως φαίνονται εὐδιάκριτα, κατά τήν ἀνάγνωσή της. Θά τονισθῇ τί εἶναι ὁ Σταυρός καί ποιοί εἶναι οἱ φίλοι του, πῶς ἐνεργοῦσε ὁ Σταυρός στήν Παλαιά Διαθήκη, θά παρουσιασθοῦν οἱ δύο τρόποι τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ, ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ γιά τόν Σταυρό, ὁ λόγος περί τοῦ Σταυροῦ, ἀλλά καί ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ.

1. Τί εἶναι ὁ Σταυρός καί ποιοί εἶναι οἱ φίλοι του

Ἀρχίζοντας ὁ ἅγιος Γρηγόριος τήν ὁμιλία αὐτήν δίνει τόν ὀρισμό τοῦ Σταυροῦ. Αὐτό συνδέεται μέ τήν ἁμαρτία τῶν Πρωτοπλάστων, Ἀδάμ καί Εὕας, καί τήν ἐν συνεχείᾳ καταλλαγή μας μέ τόν Θεό. Ἡ παράβαση τῶν προγόνων μας ἔχει σχέση μέ

τήν ἐλεύθερη ἀνυπακοή στήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ καί ἡ καταλλαγή μας μέ τόν Θεό γίνεται μέ τήν κατάργηση τῆς ἁμαρτίας, διά τοῦ Σταυροῦ. Ἄρα οὔτε ὁ Θεός κατεδίκασε τόν ἄνθρωπο στόν θάνατο, οὔτε ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ ἐξιλέωσε τήν θεία δικαιοσύνη, ὅπως διδάσκει ἡ δυτική θεολογία.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀρχίζει μέ τό ὅτι ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ προκαταγγελλόταν καί προτυπωνόταν «μυστικῶς ἐκ γενεῶν ἀρχαίων», ἄρα βιωνόταν ὁ Σταυρός στήν Παλαιά Διαθήκη πρίν τήν σταυρική θυσία τοῦ Χριστοῦ στόν Γολγοθᾶ. Κανένας δέν μπορεῖ νά καταλλαγή-συμφιλιωθῆ μέ τόν Θεό χωρίς τήν δύναμη τοῦ Σταυροῦ. Δέν κατηλλάγη ὁ Θεός μέ τόν ἄνθρωπο, ὅπως τό κηρύσσει ἡ σχολαστική καί προτεσταντική θεολογία, ἀλλά ὁ ἄνθρωπος κατηλλάγη μέ τόν Θεό, διά τοῦ Σταυροῦ.

Μετά τήν παράβαση τοῦ Ἀδάμ καί τῆς Εὐας στόν Παράδεισο, μέ τήν βρώση τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου, ἀνέζησε ἡ ἁμαρτία καί ἐμεῖς πεθάναμε, προηγήθηκε ὁ ψυχικός θάνατος, πού εἶναι ὁ χωρισμός τῆς ψυχῆς ἀπό τόν Θεό καί ἀκολούθησε ὁ σωματικός. Μετά τήν παράβαση «τῆ ἁμαρτία ἐζῶμεν καί τῆ κατά σάρκα ζωῆ». Τό κατ' εἰκόνα καί τό καθ' ὁμοίωση πού εἶναι τό δικό μας πνεῦμα ἀχρειώθηκε διά τῆς ἁμαρτίας, γι' αὐτό δέν ἦταν δυνατό νά ἀνανεωθῆ καί νά συμφιλιωθῆ κανείς μέ τόν Θεό χωρίς τήν κατάργηση τῆς ἁμαρτίας καί τῆς σαρκικῆς ζωῆς. «Τοῦτο δέ ἐστίν ὁ τοῦ Χριστοῦ Σταυρός, ἡ τῆς ἁμαρτίας κατάργησις».

Παραθέτει μιά μαρτυρία ἐνός ἐκ «τῶν θεοφόρων ἡμῶν πατέρων», τόν ὁποῖον δέν κατονομάζει, ὁ ὁποῖος ὅταν ἐρωτήθηκε ἀπό κάποιον ἄπιστον ἄν πιστεύει στόν Ἐσταυρωμένον, ἀπάντησε θετικά, ὅτι πιστεύει «εἰς τόν τήν ἁμαρτίαν σταυρώσαντα». Ὁ Ἐσταυρωμένος Χριστός νίκησε τήν ἁμαρτία μέ τόν Σταυρό· αὕτη εἶναι ἡ δύναμη τοῦ Σταυροῦ πού ταυτίζεται μέ τόν Ἐσταυρωμένο.

Ἐπῆρξαν πολλοί «φίλοι τοῦ Θεοῦ» πρό τοῦ Νόμου, ὁ ὁποῖος δόθηκε στόν Μωϋσῆ καί μετά τόν Νόμο, «μήπω τοῦ Σταυροῦ φανέντος», πράγμα πού τό ἐπιβεβαιώνει ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Ὁ Βασιλεύς Δαυίδ εἶπε: «Εμοί δέ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου ὁ Θεός» (Ψαλμ. 138, 17). Καί αὐτοί ἔγιναν φίλοι τοῦ Θεοῦ, πρίν ἐμφανισθῆ ὁ Σταυρός στόν Γολγοθᾶ, ἀλλά ἔγιναν φίλοι τοῦ Θεοῦ διά τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ. Καί ὁ ἅγιος δηλώνει ὅτι θά ἀποδείξη στό ἐκκλησίασμα τῶν πιστῶν τό πῶς οἱ δίκαιοι στήν Παλαιά Διαθήκη διετέλεσαν «φίλοι τοῦ Θεοῦ», «πρό τοῦ Σταυροῦ», ἐάν τοῦ ὑποσχεθοῦν ὅτι θά ἔχουν «φιλόθεον καί φιλήκοον οὖς».

Συνεπῶς, στήν μικρή αὕτη εἰσαγωγή θέτει τό θέμα ὅτι ὁ Σταυρός εἶναι ἡ νίκη ἐναντίον τῆς ἁμαρτίας καί ἡ καταλλαγή τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό, διότι μέ τήν προηγούμενη σαρκική ζωή ἀπομακρύνθηκαν οἱ ἄνθρωποι ἀπό τόν Θεό. Καί ἡ ἐνέργεια τοῦ Σταυροῦ ἐνεργοῦσε καί στούς φίλους τοῦ Θεοῦ, πρίν σταυρωθῆ ὁ Χριστός, διότι διά τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ κατηλλάγησαν μέ τόν Θεό. Ἄρα πρόκειται γιά τό μυστήριο τῆς καταλλαγῆς καί τῆς συμφιλίωσης τοῦ ἀνθρώπου μέ

τόν Θεό, διά τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ. Στήν συνέχεια τεκμηριώνει αὐτήν τήν διδασκαλία του.

2. Ὁ Σταυρός πρὶν τόν Νόμο καί ὑπό τόν Νόμο

Ὅταν γίνεται λόγος γιά τόν Νόμο ἐννοεῖται ὁ Μωσαϊκός Νόμος πού δόθηκε στό Σινᾶ ἀπό τόν Κύριο τῆς δόξης στόν Μωϋσῆ. Οἱ Ἑβραῖοι ἔπρεπε νά τηροῦν τόν Νόμο, τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ γιά νά ἀπομακρύνονται ἀπό τήν ἁμαρτία. Πρὶν τήν παράδοση τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ οἱ ἄνθρωποι ζοῦσαν τήν σαρκική ζωή, χωρίς νά γνωρίζουν τί εἶναι ὀρθό καί τί ὄχι, ἀλλά μέ τόν Νόμο γνωρίζουν τί θέλει ὁ Θεός, ὅποτε ἀπομακρύνονται ἀπό τήν ἁμαρτία καί προσπαθοῦν νά ζοῦν σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Αὐτό εἶναι σταυρική ζωή, γι' αὐτό ὁ Νόμος λειτουργοῦσε ὡς Σταυρός μέ τό νά συμφιλιώνη τόν ἄνθρωπο μέ τόν Θεό, τηρώντας τό θέλημά Του.

Χρησιμοποιεῖ τόν λόγο τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου «καθώς ἠκούσατε ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, καί νῦν ἀντίχριστοι πολλοί γεγονάσιν» (Α' Ἰω. β', 18) γιά νά πῆ ὅτι, ὅπως προηγήθηκαν οἱ ἀντίχριστοι καί ἀκολούθησε ὁ ἀντίχριστος, ἔτσι καί ὁ Σταυρός βρισκόταν στους ἀνθρώπους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, πρὶν πραγματοποιηθῆ. Ὅποτε, «καί ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ» ἐνεργοῦσε στους Προπάτορας, τό μυστήριό του «μήπω γεγονώς», δηλαδή πρὶν πραγματοποιηθῆ. Ἄρα δέν πρόκειται γιά ἓνα ἀπλό ὄργανο θανατώσεως, ἀλλά γιά τό μυστήριο τῆς καταλλαγῆς τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό.

Γιά νά τό ἀποδείξη αὐτό χρησιμοποιεῖ διάφορα παραδείγματα ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη. Ἀφήνοντας τά γεγονότα μέ τόν Ἄβελ, τόν Σήθ, τόν Ἐνῶς, τόν Ἐνώχ, τόν Νῶε, δηλαδή ὅσους εὐηρέστησαν στόν Θεό, ἐρμηνεύει τά πλέον χαρακτηριστικά ἀπό αὐτά.

Ὁ Ἄβραάμ ὅταν ἄκουσε τήν φωνή τοῦ Θεοῦ «ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καί ἐκ τῆς συγγενείας σου καί πορεύου εἰς γῆν ἣν ἄν σοι δείξω» (Ἐξ. γ', 5), αὐτή ἡ φωνή δηλώνει «τό μυστήριον τοῦ Σταυροῦ», καί ἔφυγε ἀπό τήν πατρίδα του, ἔχοντας ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στόν Θεό. Ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τήν πατρίδα του καί τόν κόσμον, καί ἡ νέκρωσή του ἀπό τήν πατρίδα του, «καί τοῦτό ἐστιν ὁ Σταυρός». Καί τό ὅτι ἔφυγε ὁ Ἄβραάμ ἀπό τήν πατρίδα του καί πορευόταν στόν τόπον πού θά τοῦ ἔδειχνε ὁ Θεός δηλώνεται «ἡ ἄλλη γῆ πνευματική».

Ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ Μωϋσῆ ἀπό τήν Αἴγυπτο καί ἡ ἀνάβασή του στό ὄρος Χωρήβ, ἀφοῦ ἔλυσε τό ὑπόδημα ἀπό τά πόδια του, δηλώνει «τό τοῦ σταυροῦ μυστήριον». Δηλαδή, ὁ Μωϋσῆς ἀπέθεσε τούς δερμάτινους χιτῶνες ἀπό τά πόδια του, τά ὑποδήματα, μέσα ἀπό τά ὁποῖα ἐνεργεῖ ἡ ἁμαρτία, καί τόν ἀπέσπασε ἀπό τήν ἀγία γῆ. Τώρα δέν πρέπει νά ζῆ κατά σάρκα στήν ἁμαρτία καί πρέπει νά καταργηθῆ καί νά νεκρωθῆ ἡ ζωή πού εἶναι ἀντίθετη στόν Θεό καί νά νεκρωθῆ μέ

τήν δύναμη τῆς θεοπτίας. Ἐρωτᾷ: «Ἄρα οὐ τοῦτό ἐστιν ὁ Σταυρός;». Σταυρός εἶναι τὸ νά νεκρώση κανεῖς τὴν σάρκα μέ τά παθήματα καί τίς ἐπιθυμίες, κατά τόν Ἀπόστολο Παῦλο (Γαλ. ε΄, 24).

Ὅταν ὁ Μωϋσῆς εἶδε τὴν βάτο «τὴν ἐν πυρί δοσιζομένην», «ἢ ἐν Θεῷ θεωρία τοῦ Σταυροῦ μυστήριον ἐστίν», πολύ μεγαλύτερο ἀπό τό προηγούμενο πού ἦταν ἡ φυγή ἀπό τὴν Αἴγυπτο καί ἡ ἀποβολή τῶν ὑποδημάτων.

3. Οἱ δύο τρόποι τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ

Στὴν συνέχεια ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ἔχοντας ὑπ' ὄψη του τόν λόγο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «ἐμοὶ δέ μή γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μή ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται κάγώ τῷ κόσμῳ» (Γαλ. στ΄, 14), ἀναλύει διεξοδικῶς ὅτι τό μυστήριον τοῦ Σταυροῦ ἐνεργεῖ μέ δύο τρόπους. Ὁ ἕνας τρόπος εἶναι ἡ ἀπομάκρυνσή μας ἀπό τόν κόσμο τῆς ἁμαρτίας, πού χαρακτηρίζεται πράξη, καί ὁ δεύτερος τρόπος τῆς ἐνεργείας τοῦ Σταυροῦ εἶναι ὅταν ἐμεῖς σταυρωνόμεστε γιά τόν κόσμο καί τά πάθη, ὅταν ἀγωνιζόμεστε νά μή ἐνεργοῦν μέσα μας τά πάθη.

Ὅταν μέ τὴν πρακτικὴ ζωὴ ὀδηγοῦμαστε στὴν θεωρία-θεοπτία, ὅταν καθαρίζουμε «τόν ἐντός ἡμῖν ἄνθρωπον», ἀναζητώντας «τόν ἡμῖν αὐτοῖς κεκρυμμένον θησαυρόν» καί ἀναθεωροῦμε «τὴν ἐντός ἡμῖν οὔσαν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ», τότε «ἡμεῖς σταυρούμεθα τῷ κόσμῳ καί τοῖς πάθεσιν». Τότε δημιουργεῖται θέρμη στὴν καρδιά πού καταπνίγει τούς πονηροὺς λογισμοὺς καί ἐμβάλλει στὴν ψυχὴ εἰρήνη.

Ἄρα τό μυστήριον τοῦ Σταυροῦ στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἐνεργοῦσε μέ δύο τρόπους, μέ τὴν πράξη καί τὴν θεωρία. Ἡ πράξη εἶναι ἡ κάθαρση ἀπό τά πάθη, τούς λογισμοὺς καί τὴν ἁμαρτία, καί ἡ θεωρία εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ μέ τὴν θέρμη καί τὴν προσευχὴ καί ἡ ἀρπαγὴ στὴν θεὰ τοῦ Θεοῦ. Καί οἱ δύο αὐτές πνευματικὲς καταστάσεις εἶναι μέθεξη τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ.

Στὴν συνέχεια κάνει μιὰ εὐρύτατη ἀνάλυση τοῦ πῶς οἱ δίκαιοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης βίωσαν τό μυστήριον τοῦ Σταυροῦ μέ τόν διπλό τρόπο, ὡς πράξη καί ὡς θεωρία, ὅπως τὴν ἀνέλυσε προηγουμένως.

Στόν Ἀβραάμ, ὅπως εἶδαμε, «τό μυστήριον ἐνηργεῖτο τοῦ Σταυροῦ» μέ τὴν φυγή ἀπό τὴν πατρίδα του (πράξη) καί τὴν πορεία του στόν τόπο πού θά τοῦ φανερώση ὁ Θεός (θεωρία). Ὁ Ἰσαάκ ἦταν τύπος ἐκείνου πού προσηλωθῆκε στόν Σταυρό. Στόν Ἰακώβ «τό μυστήριον καί ὁ τύπος ἐνήργει τοῦ Σταυροῦ», ὅταν αὔξανε τό ποιμνίό του μέ τό ξύλο καί τό ὕδωρ, ὅταν προσκυνοῦσε ἕως τό ἄκρο τῆς ράβδου του, ὅταν εὐλογοῦσε τούς ἐγγονοὺς του, καί σέ ἄλλες περιπτώσεις, ὅταν ἐπέτυχε «τοῦ μείζονος μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ, τῆς θεοπτίας», κατά τὴν ὁποία «τελεώτερον σταυροῦται καί ἀποθνήσκει ὁ ἄνθρωπος τῇ ἁμαρτίᾳ, καί ζῆ τῇ ἀρετῇ».

Αναλύει περισσότερο ότι στον Άβραάμ «τό μυστήριο ἐνήργει τοῦ Σταυροῦ», ὁ υἱός του Ἰσαάκ ἦταν «τύπος τοῦ σταυρωθέντος ὕστερον», σὸν Ἰακώβ σέ ὄλον τόν βίο «τό μυστήριο ἐνήργει τοῦ Σταυροῦ», ὁ Ἰωσήφ ὁ υἱός τοῦ Ἰακώβ «αὐτός ἦν τύπος καί μυστήριο τοῦ σταυρωθέντος μετὰ ταῦτα Θεανθρώπου Λόγου», ὁ Μωϋσῆς σέ ὄλη τήν ζωή του βίωσε τό μυστήριο τοῦ Σταυροῦ ὡς πράξη καί θεωρία. Ὅλοι οἱ μεταγενέστεροι, ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, οἱ Κριτές, οἱ Προφῆτες, ὁ Δαυίδ καί οἱ μετέπειτα «τῶ μυστηρίῳ τοῦ σταυροῦ ἐνεργούμενοι» ἔκαναν ὅλα τά θαυμάσια καί θαυμαστά πού παρουσιάζει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στήν πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή του (Ἐβρ. ια΄ 32-40).

Ὅλα αὐτά τά ἐνεργοῦσε ἡ πίστη, ἀλλά ἡ πίστη εἶναι δύναμη γιά τήν σωτηρία, γί' αὐτό τά πάντα εἶναι δυνατά σὸν πιστεύοντα, «τοιούτον δέ πάντως καί ὁ τοῦ Χριστοῦ Σταυρός τοῖς πιστεύουσιν», ἀφοῦ ὁ λόγος τοῦ Σταυροῦ γιά τούς ἀπολλυμένους εἶναι μωρία, γιά τούς σωζομένους εἶναι δύναμη Θεοῦ (Α΄ Κορ. α΄, 18). Ἔτσι, τό μυστήριο τοῦ Σταυροῦ συνδέεται μέ τήν μεταμόρφωση τοῦ παλαιοῦ-σαρκικοῦ ἀνθρώπου σέ πνευματικό ἄνθρωπο.

4. Ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ γιά τόν Σταυρό

Μέχρι τώρα διδάσκει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ὅτι ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ δέν προφητευόταν ἀπλῶς στήν Παλαιά Διαθήκη, ἀλλά τό μυστήριο τοῦ Σταυροῦ ἐνεργοῦσε στούς δικαίους καί τούς Προφῆτας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, πρὶν ἀκόμη ἐμφανισθῆ ὁ Σταυρός σὸν Γολγοθᾶ μέ δύο τρόπους, ὡς πράξη καί ὡς θεωρία, ὡς κάθαρση ἀπό τά πάθη καί ὡς θέα τοῦ Θεοῦ, δηλαδή ὡς φυγή ἀπό τήν ἁμαρτία καί στήν συνέχεια ὡς φυγή τῆς ἁμαρτίας ἀπό μέσα μας.

Ὅμως, στήν συνέχεια τονίζει ὅτι γιά τήν δύναμη τοῦ Σταυροῦ ὁμιλήσε ὁ Χριστός «πρὸ τοῦ Σταυροῦ» τοῦ Γολγοθᾶ, δηλαδή πρὶν σταυρωθῆ ὁ ἴδιος, πού σημαίνει ὅτι Σταυρός εἶναι τό νά ἀκολουθῆ κανεὶς τόν Χριστό αἶροντας τόν Σταυρό του.

Ὁ Χριστός εἶπε στούς Μαθητές Του: «Ὅς οὐ λαμβάνει τόν σταυρόν αὐτοῦ καί ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος» (Ματθ. ι΄, 38). Αὐτό τό ἔλεγε ὁ Χριστός πρὶν σταυρωθῆ. Προφανῶς, γιατί οἱ ἀκροατές τούς ἔβλεπαν εἰκόνες ἀπό θανατικές ποινές, μέ τήν διαδικασία τῆς σταύρωσης. Ἐρωτᾶ: «Ὁρᾶτε ὅπως καί πρὸ τοῦ τόν Σταυρόν παγῆναι Σταυρός ἦν ὁ σώζων;». Καί αὐτό λέγεται, διότι οἱ Μαθητές ἀκολουθοῦσαν τόν Χριστό γιά τρία χρόνια, σταυρούμενοι ἀπό τά πάθη, καί πρὶν σταυρωθῆ ὁ Χριστός. Καί πάλι ὁ Χριστός πρὸ τοῦ πάθους Του ἔλεγε στούς Μαθητές Του. «Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν καί ἀράτω τόν σταυρόν αὐτοῦ καί ἀκολουθεῖτω μοι· ὅς γάρ ἂν θέλη τήν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὅς δ' ἂν ἀπολέσῃ τήν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ, εὐρήσει αὐτήν» (Ματθ. ιστ΄, 24-25).

Καί ἐρμηνεύει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς τό τί σημαίνει νά ἀκολουθοῦμε τόν Χριστό αἴροντες τόν Σταυρό. Ἐντοπίζει τίς δύο περιπτώσεις ἄρσεως τοῦ Σταυροῦ.

Ἡ πρώτη περίπτωση εἶναι «τό ζῆν κατά τό Εὐαγγέλιον αὐτοῦ, πᾶσαν ἀρετήν καί εὐσέβειαν ἐνδεικνυμένους», δηλαδή τό νά τηρῆ κανεῖς τίς ἐντολές τοῦ Χριστοῦ καί νά παρουσιάζῃ κάθε ἀρετή καί εὐσέβεια.

Ἡ δεύτερη περίπτωση εἶναι τό νά ἀπαρνηῖται κανεῖς τόν ἑαυτό του καί νά σηκῶνῃ τό σταυρό του, ὅταν τό ἀπαιτήσῃ ὁ καιρός, τό «ἔτοιμον εἶναι πρός τόν ὑπέρ ἀρετῆς καί τῆς ἀληθείας τῶν θείων δογμάτων ἐν ἀτιμῖα θάνατον», δηλαδή νά ἀγωνισθῆ καί νά μαρτυρήσῃ γιά τήν ἀλήθεια τῶν δογμάτων. Αὐτό εἶναι μέγα καί ὑπερφυές καί καθόλου παράλογο. Οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς δέν θά δέχονταν νά μεταβαίνουν σέ πόλεμο καί ὅσοι τοὺς ἀκολουθοῦσαν νά μή εἶναι ἔτοιμοι γιά τόν πόλεμο. Ὅποτε, δέν εἶναι παράλογο ὁ βασιλεύς τῶν οὐρανῶν νά μή ζητᾶ τέτοιοι νά εἶναι ὅσοι τόν ἀκολουθοῦν. Μάλιστα, ὁ Κύριος δίνει ζωή αἰώνια σέ αὐτοὺς πού τόν ἀκολουθοῦν, πράγμα πού δέν κάνουν οἱ Βασιλεῖς τῆς γῆς.

Στήν συνέχεια ἐρμηνεύει τόν λόγο τοῦ Χριστοῦ: «Ὅς γάρ ἂν θέλῃ τήν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὅς δ' ἂν ἀπολέσῃ τήν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἕνεκεν ἐμοῦ καί τοῦ εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐτήν» (Μάρκ. η', 35). Λέγει ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι διπλός, ἔχει ψυχὴ καί σῶμα. Ὅταν «ὁ ἐκτός ἡμῶν ἄνθρωπος» τό σῶμα, παραδίδει τό ἑαυτό του στόν θάνατο, χάνει τήν ψυχὴ του, ἢ ὁποῖα ἀποχωρίζεται ἀπό αὐτό, ὅμως, θά τήν σώσῃ καί θά τήν κερδίσῃ, προξενώντας σέ αὐτήν οὐράνια καί αἰώνια ζωὴ κατὰ τήν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος τότε θά φανῆ οὐράνιος καί αἰώνιος, ἀκόμη καί στό σῶμα. Ἀντίθετα, «ὁ φιλοψυχῆσας», (ὁ φιλόζωος) πού δέν εἶναι ἔτοιμος νά χάσῃ τήν ζωὴ του, ἐπειδὴ ἀγαπᾷ τόν πρόσκαιρο αὐτόν αἰώνα, θά ζημιώσῃ τήν ψυχὴ του, ἀφοῦ θά τήν παραδώσῃ στήν αἰώνια κόλαση.

5. Ὁ λόγος περί τοῦ Σταυροῦ

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς στήν συνέχεια τῆς ὁμιλίας του τονίζει τό πῶς μετέχει κανεῖς στό μυστήριον τοῦ Σταυροῦ, ἀσκούμενος στήν ἀσκητικὴ ζωὴ. Βάση του εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Οἱ δέ τοῦ Χριστοῦ τήν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καί ταῖς ἐπιθυμίαις» (Γαλ. ε', 24). Καί γράφει: Σταυρός εἶναι «τό ἀνερέργητον γενέσθαι τόν ἄνθρωπον πρός πᾶν τό ἀπαρέσκον Θεῷ». Ἐάν καί τό σῶμα τόν ταλαιπωρεῖ, τόν βιάζει, πρέπει ὁ καθένας νά τό ἀνεβάσῃ καί τοῦτο «ἐναγωνίως» «πρός τό ὕψος τοῦ Σταυροῦ», δηλαδή νά μεταμορφώσῃ τό σῶμα γιά νά πορευέται στήν βίωσι τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ, νά ἀνακαινισθῆ.

Ἐπειδὴ αὐτό ἐνδεχομένως θά προκαλοῦσε τοὺς ἀκροατές του, τοὺς προτρέπει νά μή δυανασχετοῦν ὅταν ἀκοῦνε νά κηρύττῃ «ἀνοθεύτως τό ἀγαθόν τοῦ Θεοῦ θέλημα καί εὐάρεστον καί τέλειον» καί νά μή θεωροῦν ὅτι αὐτά τά παραγγέλματα

είναι δυσκολοκατόρθωτα, διότι «ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται καί βιασταί ἀρπάζουσιν αὐτήν» (Ματθ. ια΄, 12). Ἄλλωστε ὁ Χριστός ἔπαθε γιά νά ἀκολουθήσουμε τά ἴχνη Του (Α΄ Πέτρ. β΄, 21).

Ἀπαιτεῖται ἀγώνας, ἀνάλογα μέ τίς δυνατότητες τοῦ καθενός νά ζήση κατά Χριστόν. Κατ' ἀρχάς πρέπει ὁ καθένας μας νά μάθῃ τί ὀφείλει νά προσφέρῃ στόν Δεσπότη Χριστό καί τότε ἂν δέν μπορῇ νά προσφέρῃ τό πᾶν, νά προσφέρῃ ἕνα μέρος ὅσο προαιρεῖται, καί γιά τό ἄλλο πού ἐλλεῖπει νά ταπεινώνεται μπροστά στόν Θεό, καί τότε «διά τῆς τοιαύτης ταπεινώσεως ἔλκων τήν συμπάθειαν, ἀναπληροῖ τήν ἔλλειψιν». Αὐτό δείχνει τήν φιλανθρωπία τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, κατά τήν ποιμαντική του διακονία. Ὅλοι μποροῦμε ἢ ὀλοκληρωτικά ἢ κατά ἕνα μέρος μέ ταπείνωση νά σηκώνουμε τόν σταυρό τῆς τηρήσεως τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καί ὁ Θεός ἀναπληρώνει τά ἐλλείποντα.

Στήν συνέχεια ὡς ἕνα καλός ἀσκητής, ἀλλά καί ποιμένας ἐξιδικεῦει τό θέμα τό τί σημαίνει ἄρση τοῦ Σταυροῦ καί βίωση τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ. Ἀναφέρεται στήν ἀντιμετώπιση τῶν λογισμῶν τοῦ πλούτου, τῆς πορνείας καί τῆς φιλοδοξίας. Ὁ λόγος του εἶναι καταπληκτικός, πού δείχνει σέ τί συνίσταται ἡ ὀρθόδοξη πατερική ποιμαντική. Ξεκινᾶ ἀπό τήν θέση ὅτι τά πάθη ἀρχίζουν ἀπό τόν λογισμό, δηλαδή πρῶτα ἔρχεται ὁ λογισμός, ἔπειτα ἀναπτύσσεται ἡ ἐπιθυμία καί ἀκολούθως γίνεται ἡ πράξη, ἡ ὁποία ὅταν ἐπαναλαμβάνεται γίνεται πάθος, γι' αὐτό θά πρέπει νά σταυρώνεται ὁ λογισμός στήν ἀρχή, στό πρῶτο στάδιο.

Ἐάν βλέπη κανεῖς **τόν λογισμό του νά ἐπιθυμῇ πλοῦτο** καί πολυκτημοσύνη πρέπει νά ξέρῃ ὅτι αὐτός ὁ λογισμός εἶναι «σαρκικός»-ἀσταύρωτος, πού θέλει νά τόν χωρίσῃ ἀπό τόν Χριστό ὁ Ὅποιος ἀνέβηκε στόν Σταυρό, γι' αὐτό πρέπει αὐτόν τόν λογισμό νά τόν ἀνεβάσῃ στό ὕψος τοῦ Σταυροῦ καί μέ τήν ἐλπίδα καί μέ τήν ἐμπιστοσύνη στόν Χριστό, νά ἀπομακρύνεται ἀπό κάθε εἰσόδημα ἄδικο, νά μή προσκολλᾶται σέ αὐτό. Ἄν δέν μπορεῖ νά ἀρνηθῆται κανεῖς τό σῶμα, ὅπως τό κάνουν «οἱ τοῦ Θεοῦ καί κατά Θεόν ζῶντες», νά τό χρησιμοποιῆ μόνο γιά τά ἀναγκαῖα καί ὅταν χρειασθῆ νά παραδώσῃ καί αὐτό στόν Θεό.

Ἐάν βλέπη κανεῖς νά κινῆται μέσα του «**ὁ τῆς πορνείας λογισμός**» πρέπει νά γνωρίζῃ ὅτι ὁ λογισμός αὐτός εἶναι ἀσταύρωτος, «οὕτω ἐσταύρωσεν ἑαυτόν», καί πρέπει νά σταυρώσῃ αὐτόν τόν λογισμό. Αὐτό γίνεται μέ τό νά ἀποφεύγῃ νά βλέπη εἰκόνες ἢ νά κάνῃ ἄπρεπες συνήθειες καί συνομιλίες, νά μειώνῃ τίς τροφές πού ἐνισχύουν τό πάθος καί νά ἀπέχῃ ἀπό πολυποσία, τήν οἰνοφλυγία, τήν ἀδηφαγία, τήν πολυϋπνία. Μαζί μέ τήν ἀποχή αὐτῶν νά ἐξασκῆ τήν ταπεινοφροσύνη καί νά προσεύχεται μέ συντριβή καρδίας.

Ἐάν τόν ἐνοχλεῖ ὁ **λογισμός τῆς φιλοδοξίας** καί αὐτός ὁ λογισμός εἶναι ἀσταύρωτος καί πρέπει νά σταυρωθῆ. Ἀναφέρεται στόν ἄνθρωπο πού ἀσκεῖ ἐξουσία καί τοῦ συνιστᾶ νά μή θέλῃ νά ὑπερέχῃ τῶν ἄλλων, νά ἀσκῆ κρυφά τίς ἀρετές,

ἀποβλέποντας μόνο στον Θεό. Καί όταν τον ένοχλή ο λογισμός, ακόμη και μετά την αποκοπή του πάθους, νά μή φοβηθῆ, διότι αὐτός ο λογισμός γίνεται πρόξενος στεφάνων, ἀφοῦ ἂν μείνη μόνο λογισμός καί δέν ἐνεργεῖ τό πάθος, εἶναι «κίνημα νεναρκωμένον» πού νικήθηκε ἀπό τόν ἀγώνα κατά Θεόν.

Ἀναπτύσσοντας αὐτήν τήν ἀσκητική μέθοδο γράφει ὅτι ὁ λόγος τοῦ Σταυροῦ εἶναι «μυστήριον μέγα καί ὄντως θεῖον», «οὐ μόνον ἐν τοῖς προφήταις πρό τοῦ τελεσθῆναι, ἀλλά καί νῦν μετά τό τελεσθῆναι». Μέ αὐτήν τήν πράξη καί θεωρία ἐξῆσαν ὅλοι οἱ Προφῆτες στήν Παλαιά Διαθήκη, πρίν ακόμη σταυρωθῆ ὁ Χριστός, ἀλλά καί οἱ Μαθητές Του μετά πού σταυρώθηκε. Ὁ Σταυρός εἶναι τό μυστήριον τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου, τῆς πορείας του πρὸς τήν ἐν Χριστῷ ἀναγέννηση, τήν μεταμόρφωση τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου σέ νέο ἄνθρωπο.

Ὅταν ἐφαρμόζη κανεῖς αὐτήν τήν ἀσκητική ζωή φαινομενικῶς παρουσιάζεται ὅτι εὐτελίζει καί ταπεινώνει τον ἑαυτό του, πονᾷ πού ἀποφεύγει τίς σωματικές ἡδονές καί γίνεται πτωχός ὅταν προσφέρῃ τά ὑπάρχοντά του, ἀλλά διά τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἀποκτᾷ αἰώνια δόξα.

Ἀναφερόμενος στό χωρίο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὅτι «ὁ λόγος γάρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μέν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστὶ, τοῖς δέ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστὶ» καί «αὐτοῖς δέ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καί Ἑλλησι, Χριστόν Θεοῦ δύναμιν καί Θεοῦ σοφίαν» (Α΄ Κορ. α΄, 18. 24), γράφει ὅτι αὐτό εἶναι σοφία καί δύναμη Θεοῦ «τό δι' ἀσθενείας νικῆσαι, τό διά ταπεινώσεως ὑψωθῆναι, τό διά πτωχείας πλουτῆσαι». Αὐτή εἶναι ἡ βίωση τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ.

6. Ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ

Ἀφοῦ προηγουμένως ἀνέπτυξε τό τί εἶναι τό μυστήριον τοῦ Σταυροῦ στήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη καί πῶς μετεῖχαν οἱ Προφῆτες, οἱ Ἀπόστολοι καί οἱ ἅγιοι διά μέσου τῶν αἰώνων τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ, καί οὐσιαστικά ἀναφέρθηκε στον λόγο περί τοῦ Σταυροῦ, πρὸς τό τέλος τῆς θεόπνευστης αὐτῆς ὁμιλίας του ἀναφέρεται καί στον σεβασμό πού πρέπει νά ἔχουμε καί στον τύπο τοῦ Σταυροῦ.

Γράφει: «Οὐ μόνον δέ ὁ λόγος τοῦ Σταυροῦ καί τό μυστήριον, ἀλλά καί ὁ τύπος θεῖος καί προσκυνητός». Σεβόμαστε τόν λόγο καί τό μυστήριον τοῦ Σταυροῦ, ἀλλά εἶναι θεῖος καί προσκυνητός καί ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ, τό σχῆμα τοῦ Σταυροῦ μέ τόν ὁποῖο τελοῦνται τά μυστήρια καί τόν ὁποῖο φέρουμε ἐπάνω μας καί τόν ὁποῖο σχηματίζουμε, ὅταν κάνουμε τόν Σταυρό μας.

Ἀναλύει ὅτι ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ «εἶναι σφραγίδα ἱερά, σωστική καί σεβαστή, ἁγιαστική καί τελειωτική τῶν ὑπερφυῶν καί ἀπορρήτων ἀγαθῶν πού ἐνεργήθηκαν στό γένος τῶν ἀνθρώπων ἀπό τόν Θεό, ἀναιρετική κατάρας καί καταδίκης, καθαιρετική φθορᾶς καί θανάτου, παρεκτική αἰδίου ζωῆς καί εὐλογίας, σωτηριῶδες ξύλο,

βασιλικό σκῆπτρο, θεῖο τρόπαιο κατά ὁρατῶν καί ἀοράτων ἐχθρῶν, ἔστω καί ἂν τά παιδιά τῶν αἰρετικῶν δυσαρεστοῦνται φρενοβλαβῶς».

Νά προσέξουμε ἰδιαιτέρως τήν φράση τοῦ ἀγίου Γρηγορίου πού ἀναφέρεται στούς αἰρετικούς οἱ ὁποῖοι δυσαρεστοῦνται «φρενοβλαβῶς» ὅταν βλέπουν ἄλλους νά ὁμιλοῦν γιά τόν Σταυρό: «**Κἂν αἰρετικῶν παῖδες ἀπαραίσκονται φρενοβλαβῶς**».

Στηρίζει αὐτήν τήν θέση του στό ὅτι οἱ αἰρετικοί δέν ἐπέτυχαν τήν ἀποστολική εὐχή νά κατορθώσουν νά καταλάβουν «σύν πᾶσι τοῖς ἀγίοις τί τό πλάτος καί τό μήκος καί τό βάθος καί τό ὕψος» (Εφ. γ', 18), ὅτι ὁ Σταυρός τοῦ Κυρίου περικλείει ὅλο τό μυστήριο τῆς οἰκονομίας καί ἐμπεριέχει ὅλο τό μυστήριο «καί πρός πάντα τείνων τά πέρατα καί πάντα περιλαμβάνων τά ἄνω, τά κάτω, τά πέρα, τά μεταξύ». Γράφει: «Προβάλλοντας κάποια πρόφαση γιά τήν ὁποία ἔπρεπε καί αὐτοί, ἂν εἶχαν νοῦ, νά τόν προσκυνοῦν μαζί μας, ἀποτροπιάζονται τό σύμβολον τοῦ βασιλέως τῆς δόξης, τό ὁποῖον κι' ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ὀνομάζει φανερώς ὕψος καί δόξα του, ὅταν ἐπρόκειτο ν' ἀνεβῆ σ' αὐτό· κατά τήν μέλλουσα δέ παρουσία κι' ἐπιφάνειά του προαναγγέλλει ὅτι θά ἔλθῃ τό σημεῖον τοῦτο τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου μέ πολλή δύναμη καί δόξα». Αὐτή εἶναι ἡ ἐσχατολογική προοπτική τοῦ Σταυροῦ.

Ἔπειτα, ἀναλύει ὅτι «τό σχῆμα καί τό ξύλον» πάνω στό ὁποῖο πέθανε ὁ Χριστός δείχνει ὅλο τό μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας καί γι' αὐτό πρέπει νά τό τιμᾶμε, διότι ὁ Σταυρός καί μόνο μέ τήν θέα του «τόν μέν ἀρχέκακον ὄφιν φυγαδεύει καί θριαμβεύει, καί καταισχύνει τήν ἥτταν καί τήν θραῦσιν ἀνακηρύττον αὐτοῦ, δοξάζει δέ καί μεγαλύνει Χριστόν, τήν αὐτοῦ νίκην ἀναφαῖνον τῷ κόσμῳ». Λέγει ὅτι ἂν παραβλέπουμε τόν Σταυρό, πάνω στόν ὁποῖο πέθανε ὁ Χριστός, τότε οὔτε ὁ θάνατός Του εἶναι σεβαστός καί σωτήριος, καί τότε πῶς, κατά τόν Ἀπόστολο Παῦλο, βαπτισθήκαμε στον θάνατό Του καί πῶς θά συμμετάσχουμε καί στήν Ἀνάστασή Του, ἂν δέν γίνουμε σύμφυτοι μέ τόν θάνατό Του; (Ρωμ. στ' 3-6).

Καί κάνει μία καταπληκτική παρατήρηση: «Εἰ μέν τις ἦν προσκυνῶν σταυροῦ σχῆμα μή ἐπιγεγραμμένον ἔχον τό δεσποτικόν ὄνομα, δικαίως ἂν ἐνεκαλεῖτο παρά τό δέον ποιῶν». Δηλαδή, ἂν προσκυνοῦσε κανεῖς ἕνα σχῆμα σταυροῦ πού δέν ἔφερε ἐγγεγραμμένο τό δεσποτικό ὄνομα δικαίως θά κατηγορεῖτο ὅτι θά ἔπρατε κάτι ἀνάρμοστο. Ὅμως, αὐτό τό προσκυνητό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, στό ὁποῖο «πᾶν γόνυ κάμψει, ἐπουρανίων καί ἐπιγείων καί καταχθονίων» (Φιλ. β', 10), ἐπιφέρει ὁ Σταυρός, γι' αὐτό ἐρωτᾷ: «**Πόσης παραφροσύνης μή κάμπειν γόνυ τῷ Σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ;**».

Ὁ Σταυρός ἔχει πάνω Του τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καί τό Σῶμα Του, δέν εἶναι ἀπλῶς ἕνα κοινό σχῆμα, πάνω σέ αὐτόν σταυρώθηκε ὁ Χριστός, γι' αὐτό, κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, ὅσοι ἀπαρέσκονται σέ αὐτόν συμπεριφέρονται «**φρενοβλαβῶς**» καί ὅσοι δέν γονατίζουν μπροστά του διακατέχονται ἀπό «**παραφροσύνη**».

Συμπέρασμα

Ἄφοῦ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀναλύει θεόπνευστα τό μυστήριον, τόν λόγον καί τόν τύπον τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ καταλήγει:

«Ἄλλά ἐμεῖς, κλίνοντας μαζί μέ τά γόνατα καί τίς καρδιές, ἐμπρός ἄς προσκυνήσουμε μαζί μέ τόν ψαλμωδῶ καί προφήτη Δαυίδ στόν τόπον ὅπου ἐστάθηκαν τά πόδια του καί ὅπου ξαπλώθηκαν τά χέρια πού συνέχουν τό σύμπαν καί ὅπου τεντώθηκε γιά μᾶς τό ζωαρχικό σῶμα, καί, προσκυνώντας καί ἀσπαζόμενοι αὐτόν μέ πίστη, ἄς παίρνομε πλούσιον τόν ἐκεῖ ἁγιασμό καί ἄς τόν φυλάττομε. Ἔτσι, καί κατά τήν ὑπερένδοξη μέλλουσα παρουσία τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, βλέποντάς τον νά προηγῆται λαμπρῶς, θά ἀγαλλιάζομε καί θά σκιρτοῦμε διαπαντός, διότι ἐπιτύχαμε τήν ἐκ δεξιῶν θέσιν καί τήν ὑπεσχημένη μακαρία φωνή καί εὐλογία καί δόξα τοῦ κατά σάρκα σταυρωθέντος γιά μᾶς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, διότι "αὐτῷ πρέπει δόξα, σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρί καί τῷ παναγίῳ καί ἀγαθῷ καί ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καί ἀεί καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν"».

Αὐτό εἶναι τό μυστήριον, ὁ λόγος καί ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, κατά τόν μέγα Θεολόγον Πατέρα μας, ἅγιον Γρηγόριον τόν Παλαμᾶ. Ἔτσι ἔζησαν οἱ Προφῆτες, οἱ Ἀπόστολοι, οἱ Πατέρες, οἱ μάρτυρες, οἱ ἅγιοι καί οἱ ἀσκητές διά μέσου τῶν αἰώνων. Κί ἐμεῖς πρέπει νά γίνουμε φίλοι τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. Αὕτη εἶναι ἡ ζωντανή μυστηριακή καί ἀσκητική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ὅτι κινεῖται ἔξω ἀπό αὕτη τήν παράδοση εἶναι κακόδοξο καί αἰρετικό, διότι ἐν τῇ πράξει ἀρνεῖται τό μυστήριον τῆς θείας Οἰκονομίας, πρὸς χάριν μιᾶς ἀφελοῦς καί ἀνυπόστατης «ἐσχατολογίας».

Τελείωσα αὐτό τό κείμενον, κάνοντας ἐπάνω μου τό σημεῖον τοῦ Σταυροῦ καί λέγοντας: «Δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι» καί «Σταυρέ τοῦ Χριστοῦ σῶσον ἡμᾶς τῇ δυνάμει σου».